

Değerce, anlamca Sus Barbatus!..

Faruk Duman'ın "Sus Barbatus!" üçlemesi, yazınımızda önemli bir çıktı konumuyla önümüzdeki bütün zamanlarda "nirengi"ye dönüşebilecek bir başyapıt görece. Sevmemiz gerekmez ille romanı, ancak onu görmezden gelmek ya da sessizlikle karşılamak hiçbirimizin harcı olmasa gerek...

Faruk Duman, neredeyse iki bin sayfayı bulan roman üçlemesinin son halkasını da yayımladı: *Sus Barbatus! 3* (YKY, 2021). 1990 kuşağının önde gelen yazarınca verimlenen yapıtın yeterince okunup okunmadığını, farklı kuşak, yaş, dönem yazarlarınca ne ölçüde dikkate alındığını bilemem, ancak yazınımızda kalıcı etkiye yol açacağı izlenimi bırakması nedeniyle önemi, değeri üzerinde durulması zorunlu bana göre

Değil mi ki yapıtın önemine, değerine getiriyorum sözü, buna geçmeden, bir başka uğrakta kısaca oyalanalım, ardi sıra, önceleri de sözünü ettiğim "sürdürülebilir edebiyat" odağında farklı merceklerle yapıta yaklaşalım bir çalım.

'EDEBİYAT ESERLERİNİ DOĞRU DEĞERLENDİRME PROBLEMİ'

Fusun Akatlı, ilk kez yayımlanan bir yapıtıyla geldi: *Edebiyat Eserlerini Doğru Değerlendirme Problemi ve İki Çağdaş Düşünür: I.A. Richards ve N. Hartmann* (Türkiye Felsefe Kurumu yayını, 2021)

Ionna Kuçuradi'nin "70'li yıllarda" danışmanlığını üstlendiği, yarım yüzyıl sonra kitap olarak ilk kez yayına hazırladığı *Fusun*'un bu doktora metni, onun aramızdan ayrılışı sonrasında okurla buluşmuş oldu.

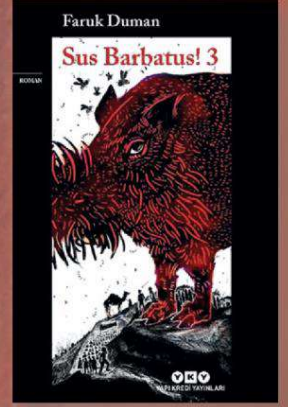
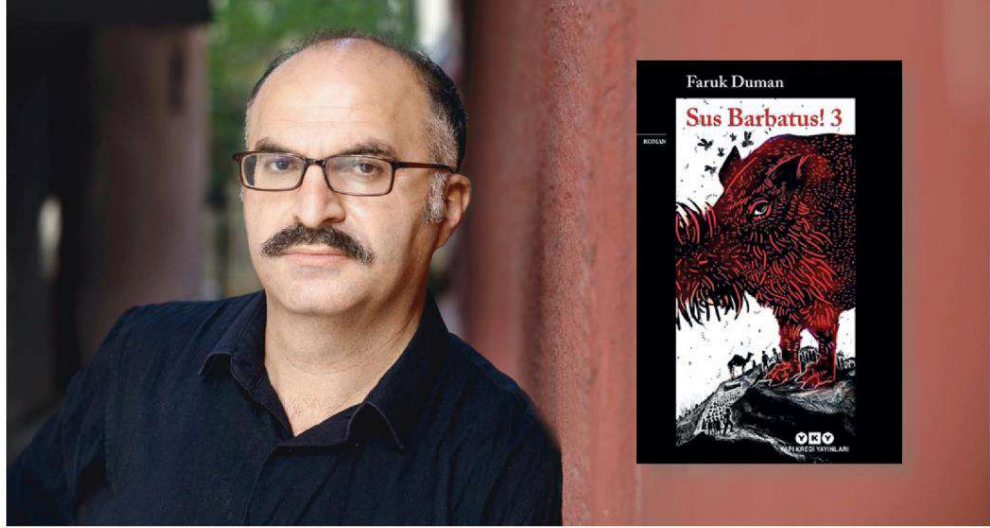
Yazarın karınca emeği yansıtan, eksik gedik bırakmayan sıkı örgülü, mesafeli anlatımı, o her zamanki yaklaşımıyla ortaya koyduğu işlemesine tanık oluyoruz böylece yine.

Nitekim daha "Giriş"te, "yaratma etkinliğinin öz ve görünüşleri ile ilgili sorulara verilecek cevapların temellendirilmesinde de dayanılacak en sağlam veri, yine yaratmanın ürünü olan eserler ve onların değerlendirilmesidir" belirlemesini getirirken bu bağlamda gidilecek yolu da gösteriyor *Fusun*.

Eğer eksiklik, elverişsizlik, yetersizlik gözleniyorsa bunun, "eserin değerlendirilmesiyle ilgisiz, türlü türlü şeyler anlamaktan ileri geldiği" söylenebilir çünkü. (7, 8)

Fusun Akatlı, "sanatçı, alıcı ve eser öğeleri arasında, problem(in) eserin değerlendirilmesi" açısından ortaya çıktığını vurgularken bu çerçevede "doğru değerlendirmenin hiç olmazsa imkânını göstermek" (17, 19) için çabılıyor.

Fusun'un, "eleştirimiz"i ölçütleyen bu yapıtıdan sonra ben, öznel yaklaşımla *Faruk*'un *Sus Barbatus*'una farklı bir bakış getirmeye girişeceğim.

SÜRDÜRÜLEBİLİR EDEBİYATI SOMUTLAMAK: SUS BARBATUS!

"Sürdürülebilir edebiyat" derken bunu yazınsal temelde genetik devamlılık olarak alıyorum. Anadilin binlerce yıllık birikimine dayalı genetik devamlılıkla örtüşen, kendisine böyle yer edinin birbiri üzerine yığılma ile gelişerek vücut bulan, aynı zamanda değişip dönüşerek kalıtsal hale gelen bir işleyiş düzeneği üzerinde durulabilir burada.

O halde sürdürülebilirlik derken bunu kavramanın yolu, bu yönde kanalı açacak, engelleyici çöpleri kaldırıp akışı hızlandıracak yaklaşım algılanmalı. Yine de zanaatın yararcı işlevselliğiyle teknik uygulamaya dönüşen yineleme olarak alınmamalı bu.

Sus Barbatus!, romanda örnek oluştururken *Faruk*, yuvarlamayla "Söz uçar, yazı kalır" sözüne halk dilinde karşılık getiriyor adeta yeni yaklaşımıyla.

12 Eylül ve sonrasında toplumca yaşanan trajik düş bozumu, toslama, kırılma, yarılma vb. metinde, yazar ya da yazarlar ağzından değil, insan-hayvan-bitki ya da taş-toprak, yağmur-dere, canlı-cansız varlıkların buna katılımı eşliğinde âşıklar yarışı havasında, abartıyla örülür, gerçeküstüyle sarmaş dolaş masal, söylen eşliğinde nasıl algılanıp yaşanıyorsa öyle aktarılıyor.

Ancak bu dil, hiçbir zaman yerel ağza dönük ödün vermiyor, folklorik gevşemeye, sığlaşmaya yol açmadan ülkenin her köşesinde yeniden kurulabilecek, sınıfsal, ekonomik, toplumsal temelde ama yine de etnografik oluntulara, Anadolu bireyi genetiğine dayalı evren temelinde kuruluyor.

Edebiyatımızda yeni bir dille roman kuranların sayısı, yeni dille öykü kuran yazar sayısına göre çok düşük. İşte romanı, ken-

dine özgü farklı, yeni dille kuran bir yazar da *Faruk Duman*.

Gündelik konuşmalarında, dil tembeli halkımızın sözel yoksulluğuna ek yansıttığı susku, es, yineleme, yarım bırakma, bağlamsızlık, dil yanlışlığı vb. özellikleri *Faruk*, roman dilinin temelini alıp, şiirimizden kaydirdiği kimi teknikleri ekleyip bunu parlatarak farklı anlatım getiriyor. Böylece öteki yazarlardan ayrılan bir "kök anlatı" kuruyor denebilir.

O zaman metin, yer yer saçmayla buluşup anlamsızlaşacak demektir. Zaten *Faruk*'un roman karakterleri de halkın uyumsuz tiyatro metinlerinde, sahnelenen oyunlarda görüldüğüne benzer, bununla örtüşen konuşma biçimini temele alması kaçınılmazlaşıyor.

Faruk Duman'ın neyi anlattığı elbette önemli ancak onun üçlemeye yansıttığı olaylar dizisi bugüne dek pek çok romanda, öyküde anlatıldı, anlatılıyor. Bu nedenle asıl önemli olan, ötekilerden sıyrılıp olayları özgün bir roman diliyle kurup işlemesi, bu özgünlükte ortaya koyması onun.

Bu özetlemeyle, *Sus Barbatus!* üçlemesinin, sürdürülebilir edebiyat için romanda neden örnek olabileceği üzerine açılım getirmeye çalıştım. Ama siz, *Fusun Akatlı*'dan kalkarak yapıtın değerlendirmesine dönük kendi düşüncenizi de getirebilirsiniz elbette.

Her ne olursa olsun, *Faruk*'un roman anakarası *Sus Barbatus!*, bütün zamanlarda yolunuza çıkmayı sürdürecektir, bundan kuşkunuz olmasın. ■

www.sadikaslankara.com, Rifat II-gaz belgeselinin 5 Mayıs'ta yayına giren "Rifat'ın Cide'si"nden (1.bölüm) sonra bu hafta da "Cide'nin Rifat'ı"nı (2. bölüm) yayına veriyor.